

Nro 6.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

*Költ Bétsben Januariusnak 20-dik napján 1795.
éjztendőben.*

Hadi Környülatások.

Mostan épen semmi off'ciális tudósítással nem kedveskedhetik a' Magy. Kurir Erd. Övasóinak, mivel a' Felséges udvari hadi Tanács sem közölt a' Publicummal semmit is. — A' melly hadi történeteket tehát itten bé iktatunk, azokat töbnire a' külföldi közönséges, és magános levelekből irtuk ki. — *B. Ha denberg* Prussia miniserer egy pro memóriat nyújtott bé a' Regenspurgi imperialis gyűlésnek, melyben arra határozza meg magát Fels. kitálya, hogy hanemha a' Német Birodalombeli teherös lakosok egynehány milliómot adának költsön ö Felségének

4 pro Cento interesre, és 10 elzandőre, kéntelen léízen a' Rénus mellett lévő seregeit haza hívni. — A' Moguntzia körül cantonirozó Frantzia seregek tsendessen viselik mostanság magokat, és semmiben nem tapasztaltatnak foglalatoskodni. — kétség kívül nékiek is meg dideredett a' kemény hidegen az örök. — E' folyó hólnapnak kezdetében egy egész Frantzia pikét szökött által a' Prussusokhoz, tífzjeiket is el vitték magokkal, még pedig kötözve hátokon. — *Melas* és *Mercandin* Generálok is meg érkeztek Moguntziába. — A' Rénus alsó környékéről jött levelek beszélik, hogy az északi Fr. ármádiától, mellynek *Pichegru* Generál a' fő kórmányozója, 30000 ember Frantzia országba marsirozott, a' többi pedig téli kvártélyra osztatott. — *Frecine* nemzeti képviselő egészlen meg járta a' *Sambre* és *Mósa* környékein cantonirozó Frantzia seregeket. — A' *Bonni* katona őrizet meg vizsgáltságának alkalmatosságával ilyetén serkentő beszédet mondott előttök: „Nemes indulatú védelmezői a' szabadságnak! Vitéz tetteitekhez és keresett dítsőségtekhez illendőképen visellyétek magatokat. — Éz a' negédes, és magát tellyességgel nem esmérő nemzeti képviselő *Bonnból Koblenzbe* ment által, onnan pedig a' *Luxenburgi* tartományba fog utazni, hogy ottan hadi tanátsot tarthasson a' *Luxenburgot* ostromló Frantzia ármádjának mostani fő kórmányozójával *Moreau* Generállal, t. i. mitsoda úton 's módon lehessen azon tsak nem győzhetetlen várat minél előbb meg szelidíteni. — Hitessék el mind a' ketten magokkal, hogy a' még a' vén *Bender* Feldmarsál él, és puskaporral, 's ágyú golyóbissal bírja, nem könnyen fogja azon erőseget Frantzia kézre által adni.

A' *Frankfurti* közönséges levélből azt olvasuk, hogy *Moreau* Frantzia Generál azt izentevólna az *Ehrenbreitsteinban* commandirozó *Austriai* Generálnak hogy a' *Parisi* Conventnek parantsolatlya szeréat ennekutánna senkit többé,

akárki legyen az, által nem fog *Koblentz*-be bortsítani, és hogy nemcsak ő nékie, hanem a' több, Rénus mellett commandirozó Generálisoknak is e' legyen meg parantsoltatva; és így kéri őtet, hogy ezután trombitást se küldjön hozzá, mivel ő azt sem bortsáthattya által. — Ugy hallatik, hogy *Mülheim* környékén igen sok seregek gyűlenének öszve, de mi végből, nem tudatik. Annál bizonyosabb nints, hogy *Detzben* számos ágyúk szegezettek ki a' Frantziáknak Rénuson túl lévő sántzaikra.

Egygy *Jan. 6-ikán* költ *Maguncziai* levélből ezeket olvassuk: Ma, dél előtt 11 órától fogva, dél utána egygy óráig keményen tsatáztak *Weissenau* mellett, a' mi forpostyaink, a' Frantzia forpostokkal, a' melly alkalmatossággal, mind a két részről egynéhány ember el hűlt, és seb-be is esett. — Mivel könnyen veszedelem közzé eshetett volna ez az erősség, a' Rénus vizének befagyása miatt; arra való nézve a' Rénus közepén a' jég befágattatott, és 50 ágyúk vonattak ki a' viz partjára. — A' kegyetlen hideg idő miatt képtelen volt az ellenség egynéhány óránál földre magát vízfsza húzni.

Spanyól Ország.

A' *Navarrában* történt hadi dolgokról következő tudósítást küldött *Pampelondból* Gr. *Colomera* vezér a' *Madritti Kir. udvarnak*, a' múlt *Dec. 2-ik* napján: A' *Navarrai* Spanyol *ármádiának* bal szárnyát 12000 főből álló *Frantzia* sereg támadta meg *Ilcos* és *Berios* közt, és egy darabig kétségesnek lenni láttatott a' viadalnak kimenetele: minekutánna mindazáltal Gr. *Colomera* vezér maga is oda ment, és jelenléte által egészen meg bátorította volna a' *Spanyolokat*, ezek amazokat szerentsésen vízfsza verték, és sok embereket el vesztegették az ellenségnek. — Inna a' *Spanyól* *ármádiának* jobb szárnyához ment Gr.

Colomera, holott az ő eleve ki adott rendelése szerént, *Crespó* Generál Lajtinánt is meg háborította a' Frantziákat, és mind a' *Sorani*, mind az *Olavi* tetőket el foglaltatta. — De minthogy itten sokkal nagyobb ereje vólt a' Frantziáknak, mint a' Spanyoloknak, ennekfelette a' segítő Spanyol seregek sem érkezhettek oda ideje korán, azt parantsolta a' kórmányozó vezér a' Gallitziai vadászoknak és az *Ultoniai* batallionnak, hogy akárhogy, 's akár merre fordúllyon a' dolog, igyekezzenek az ott lévő hegyeket el foglalni, melly parantsolattyát szerentséssen is bé tellyesítettek. — Azon közben a' segítő seregek is oda érkezhévén, ismét meg támadták a' Frantziákat, és nem tsak koményen meg verték, hanem egyszersmind az egész környékről el üzték őket. — Ekként olvassuk ezeket a' Madritti officiális újság levelekben.

Ezek által tudósítatunk arról is, hogy *Gr. de la Union*, nevezetes Spanyol hadi vezérnek szerentsétlen halála közönséges szomorúságot okozott légyen, nemisak a' Spanyol ármádiánál, hanem oda haza is. — *De las Amarillas* Marchese, a' kire vala a' Spanyol seregeknek kórmánya bizattatva, kétségeskedvén arról, meg holt e', vagy pedig rabságba esett légyen *Gr. de la Union*, értekező levelet küldött *Perignon* Fr. Generálhoz, a' ki nékie azt válaszolta, hogy mind *Gr. de la Union*, mind az ő tiszti előjárója *Dugommier* Generál bizonyosan el estek a' viadalban, és valamiképen az eisőbbök halálát a' Spanyolok, úgy az utólsóbnak el estét a' Frantziák selettébb sajnállyák:

A' Spanyol ármádián eddig történt szerentsétlenség miatt nemtsak el nem tsüggedett a' király, és a' nemzet; sőt inkább annál jobban felserkentetett a' hadakozásnak egész erővel leendő folytatására. Az egész Országba királyi parantsolat küldetett a' serény verbuálás végett; egyebány milliomot érő papiros pénz botsáttatott

circulusba, hogy azok által a' hadakezésre szükséges kész pénz a' királyi kintstárba bé takarí-tassou.

E' mellett, minthogy az is el vagon végez-tetve, hogy a' föld népe is fegyverbe öltöztetessen, azomban a' királyi fegyveres tár mind a' fegyver készítő műhelyeknek, mind a' Spanyol ármádiá-nál vólt artilleriának, és tábori munitióknak, Fran-tzia kézbe lett esések által nagyon ki üresítetett, királyi biztosok küldettek *Biskájába*, a' kik ottan a' lakosoktól fegyvereiket bé szedjék, és ha ki-vántatni fog, még is jobbítassák, és úgy osztó-gassák ki a' föld népe közt,

A' *Barcellónai* levelek is azt bizonyíttyák, hogy *Katalóniának* lakosai 150 ezer emberi aján-lottanak legyen a' királynak az Ország védelme-zésére, és hogy ezen ajánlással Madridba küldö-tett követjeik által, elegendő fegyvert kívánnak magoknak adattatni. — Eppen ez a' *Barcellónai* levél beszéli azt is, hogy sokkal kevesebb vólt a' Spanyol ármádiának vesztesége, a' *Nov. 17 ik* és *20-ik* napjain történt tsatákban, hogy sem mint eleinten hirlettetett. — Hogy azon hólnapnak *28-ikán* a' *Figuerási* várat el foglalták a' Frantziák, tsudálni nem lehet, mivel nem vitézségek, hanem a' bent kormányozó Spanyol vezérnek el árulá-sa által jutottanak annak birtokához, a' ki hogy-ha hívebb lett, és királyához, 's hazájához való kötelességet bé tellyesítette vólna, az ott lévő 9000 főből állott őrizettel, egynéhány hólnapig védel-mezhette vólna magát, annyival inkább, mivel azon erősség mindenféle eleséggel bőven meg vólt rakattatva. — *Rosas* várának birtokához, holott *Gravina* Generál Lajtinánt a' commandérozó ve-zér, nem fognak olly könnyen jutni a' Frantziák, mint a' miképen ok önnön magokat biztattyák.

Olasz Ország.

Ő Kir. Felségeknek a' Nápolyi királynak és királynénak igen nagy örömet szerzett a' Toská-

na tsetsemő nagy hertzegnek születése, harmad napig *gala* volt az udvarnál, éjjelenként az egész város meg volt világosítva, 's izüntelen hangzott az öröm kiáltás. — *Ordzio Moller* Toskánai Kavallérnek, a' ki ezen örvendetes hirrel Nápolyba küldetett, egy betses arany tobák tartót, 'és egy brilliantos gyűrűt ajándékozott a' Nápolyi királyné, Meg tartásra méltó dolog, hogy a' mi Fels. Császárunk és Királyunk Ferentz, tesvér öttsevel Ferdinánd Toskánai nagy hertzeggel egyfizersmind házasodott meg, két testvért vettenek magoknak feleségül, mind a' kettőnek elsőben leány, másodszor pedig férfi magzati születtek.

A' Római Sz. Pápa egész ármádiáját, melyet egynehány ezer fővel meg szaporított, új köntösbe öltöztette. Ingenieuröket küldött a' *Civitavechiali* ki kötő helynek erőssítetésére, ennekfelette a' pattantjus seregnek is meg parantsoltatta, hogy minden szempillantásban kézen tarisa magát a' nevezett városba lejendő marsirozásra.

A' *Genuai* republikának földén 8000 Frantziánál több nem maradt, a' többi mind Tulomba ment, az ottan ki kélzítetett Frantzia Flottára. A' kik ott meg maradtak, másoknak vakítására fel 's alá marsiroznak a' tenger partján, hogy annyival nagyobnak tessenek lenni a' számok.

A' *Genuai* levelek azt beszélik, hogy már Navarrának vég várát *Pampellonat*, *Rosást*, és *Katalóniának* erősséget is el foglalták a' Frantziák; de mivel e' tárgyról, még ekkorig semmi officiális tudósítás nem jött Madritból, hiszünk is, nem is a' *Genuai* leveleknek, u. m. a' mellyek többnire Frantzia tentával szoktak irattatni. Annyit mindázáltal más tudósításokból is olvashatunk, hogy Katalónia fő városában, *Barcellónában*, sok tehetős lakosok és urak feltő jószágaikat öfzve pakoltak, hogy, ha valamiképen látogatásckra akarnának menni a' Frantziák, bútsút vehessenek a' kapufától, 's bátorságosabb helyre vonhassák magokat.

Sok hadi tisztek, a' kik eddig a' Genuai tartományban vóltanak, *Tulonba* utaztak. Ezek közt vólt *Gentili* Generális is, a' kire a' *Tuloni* flottának kórmánya vagyon bézattatva, a' melly 15 linea hajókból, 25 fregattéból, és Corvettekből, és közel 80 transport, az az, eleséges hajókból állani mondatik, de még eddig ki nem lehetett bizonyossan tanulni, hová, és kik ellen fog küldtetni.

Egy furtsa történetről emlékeznek a' Genuai levelek, mellyből ki tettzik, hogy a' nemzetek törvényeire is keveset hajtanak a' Frantzia republikánusok. Egy *Naillac* nevű Frantzia, a' ki *Tilly* előtt Frantzia követ vólt Genuában, a' mostani Frantzia ministerhez *Villarshoz* menvén, bizonyos dolog végett, nemtsak meg nem halgatott, sőt parantsolattyára inasai által jó megvertetett, 's azután ki tiszgáltatott az udvarból. Ezt a' szép complimentumot, a' mint írják a' Genuai levelek, azért nyerte *Naillae*, mivel követségének végződése után, a' helyott, hogy Párisba ment volna vissza, *Tulonba* utazott, és ő vólt egyik fő oka, hogy azon várost és ki kötő helyet el foglalták az egygyesült Anglus és Spanyól hajó seregek. — Két órával azután, hogy a' *Naillac* háta közepire Fr. passus ragasztatott, oda hagyta *Génudt*.

A' Szabaudiai tartományban, a' melly néhány esztendőktől fogva a' Frantzia respublika birodalma alatt vagyon, keménnyen verbuálnak az oda küldetett nemzeti biztosok, és 17 esztendős ifjútól fogva 45 esztendős emberig, mindent, a' kinek tsak ép keze lába vagyon, feliratnak, akár házas, akár nőtetlen, akár gyermekes, akár gyermeketlen ember légyen az, nem gondolván semmit avval, ha 6—8 gyermeke légyen is az illetén fegyver viselésre alkalmas lakosnak. — E' miatt igen sokan ki bújdosnak honnyaikból a' kik egyenlő módon erőssitik, hogy ottan is nagy szükséget szenved a' Frantzia ár-

mádia; hogy riskása és kukurítza elegyes lisztből készített kenyérral él; hogy bőr tsizma helyet, fa tsizmát visel a' köz katoná; hogy mindnyájan nvughatatlansággal várják a' békességet; hogy a' Parisi Convent öldökiő alkotmányának el töröltetésétől fogva a' Frantzia katonában is meg aludott a' vérontást szomjúhozó vitézi tűz; hogy ottan is meg szűnt a' vallás tsúfollás; hogy az el pusztított templomok ismét fel építetnek; a' papok vizsza hivatatnak; seregestől fút a' nép a' templomokba; mind a' kösség, mind a' katonaság, melly engekeltte még tsak hallani sem akart a' vallásról, az isteni tiszteletet nagy buzgósággal viszi végbe; és hogy minden átkozza *Roberspiennek* gonosz és kegyetlen alkotmányát, a' ki nem tsak a' vallást, hanem a' felebaráti szeretet is ki akartja a' Frantziák szivéből irtani, 's a' t.

Frantzia Ország.

Sok olly értelmes, és mezsze látó emberek vagnak a' Parisi Conventben, a' kik meg lévén arról győzetetve, hogy a' vallás nélkül egyetlen egy emberi társaság sem lehet állandó, és hogy annál nintsen alkalmasabb eszköz a' közönséges békességnek, bátorságnak és bődogságnak fenn tartására, erőssen kezdik sürgetni, hogy e' fontos tárgyra nézve is végezzen valamit a' Convent. A' decas, az az, a' Frantzia újkalendáriom szerént minden 10 ik nap esendő innepekről lévén szó nem régiben, a' Convent gyűllésében, *Gregoire*, volt püspök hozszas és fontos beszédet mondott a' vallásnak szabados gyakorlásáról, és azt állította, hogy minden vallásokat meg lehet a' Frantzia respublikában engedni, — Találtattak nem kevesen olyanok, a' kik ellene mondottak, és illetlenül szóllottak mind a' vallásról, mind a' pap-ságról. — *Charlier* a' többek közt ekként okoskodott: A' vallás, *úgymond*, egyedül a' szívnék dolga, féltő, hogy a' külső isteni tisztelet felől való

tanátskozásunk által ismét fel ne támaszszuk a' fanatismust, az az, a' vallásban való vak buzgóságot. — Ilendőbb dolog a' maximumnak t. i. az elesések meg szabott árának el töröltetéséről gondolkodnunk és beszélnünk, eleitől fogva guillotinéje volt ez a' kereskedésnek, minthogy pedig már a' gyilkoló alkotmánytól el állottunk, szükség ezen kereskedést öldöklő eszközt is el törölnünk — bátor valamivel többet fizetünk is ennekutánna az eleségért, de mindenünk bővséggel leszen, hogyha óltsóbban kelletik a' földmivesnek, és a' kereskedőnek maga jószágát el adni, mint a' mennyiben néki magának vagyon, szükség sképen meg szünik a' földmiveléstől, és kereskedéstől.

Gregoire volt püspöknek a' vallásról és az isteni tiszteletről mondott beszédét sokkal jobban szívére vette a' Parisi publicum, mint a' Convent — Már is azt javasolják az ottan költ közönséges levelek a' nemzeti képviselőknek, hogy engedjenek az okosság tudományának, és holtszas 's meg éredetett vizsgálásaik után decretálják a' javasolt decasi innepeket. — A' többek közt ekként fejezi ki önnön magát *Mercier*, Dec. 24 ikén költ mindennapi levelében: Elégge vetelkedtünk, *úgymond*, a' polgári dolgok miatt, nem szükség, a' vallás dolgáról való veszekedésbe magunkat botsátani — Sokkal könnyebb a' királyi tronust le rontani, mint a' vallást el törölni. — *Gregoire* az isteni tiszteletnek szabad gyakorlásáról beszélt a' Conventben; ellenkező társai éppen semmit sem láttatnak az isteni tiszteletről tartani, holott a' nemzeteknek nyomorúságok és szerentsétlenségek elegendő indító ok, a' valláshoz való kaptasztatásokra, mivel nintsen a' nyomorúságot szenvedőknek nagyobb vigasztalásokra azon helynél, holott az istenséget jelen lenni gondolják, és a' hol nyomorúságaiknak végződéséért esedezhetnek — és ha valaha volt 's vagyon valamelly nemzet, a' mellynek szüksége volt az istenségről való gondolattjai által magát vigasz-

talni, valósággal vagyon mostan a' Frantzia nemzetnek, a' mellyet sok kümbb kümbbféle viszontagságok, és nyomorúságok érdeklettenek a' revolúciónak kezdetétől fogva, és lehetetlen azt minden religiótól meg folztani.

A' Dec. 30 ik napján tartatott gyűllésben, egyentő meg egygvezésből el törölte a' Convent azt a' régibb végzést, melly szerént semmi Anglus, Hannoveranus és Spanyol katonának pardont adni nem völt. Szabad — Ez a' törvény, *ügymond Brival*, olly vérengző törvény, melly által a' felebaráti szeretet barbariesre változtatik által. — Nintsen, *ügymond Bredr*, a' mi gyozedelmes vitézeinknek szükségek, ellenségeinknek a' halál által való meg rettentésekre. Minekutánna a' Frantzia ellenségeit meg győzte, nem onthat ő többé vért.

Ebben a' gyűllésben olvastatott fel azon capituláció is, melly szerént a' *Manheimi* sántzok, és földvár által adattak a' Frantziáknak. — Egy a' nemzeti képviselők közzül azt kívánta, hogy vizsgálja meg azt a' köz jóra ügyelő commissió, adja arról való értelmet, mivel őkie gyalázatosnak, és a' Frantzia győzedelmes fegyverhez illetlennek lenni láttatik azon capituláció. Mások is tódították beszédjét; *de Carnot* velek ellenkező értelemben völt, és azt mondotta, hogy ennél hasznossabb, 's a' Fr. nemzetre nézve ditsőségesebb capitulációt nem tsináltak a' Frantzia vezérek. — *Manheimot* ugyan, ekként okoskodott ő, egy rakásra lehetet volna löni, de hét, vagy nyóltz ezer Erantzia bizonyosan el vesztette volna az alatt életét. Hát ugyan meg kellett e' a' nemzeti biztosoknak tiltani, hogy ők többé illetén capitulációra ne állyanak? Nem! nem! e' vala a' jelenlévőknek feleletek, és így, ismét tökéletes meg elégedéssel azt végzette a' Convent, hogy a' *Rénus* armádia meg nem szünt hazája eránt magát érdemessé tenni.

Egy közönséges levél azt beszéli, hogy a' Vendei osztályban ki hirdettetett amnestiának el fogadására nem sok hajlandóságok vagyon a' Rojalistáknak, és a' midőn az oda küldetett nemzeti biztosok őket avval meg kínállyák, ekként szoktak szólani: *Ti, úgymond, meg tagadtátok isten- teket, valiaستokat, miként adhatnánk tehát mi hitelt a' ti ígéreseiteknek, tartjátok amnestiátokat magatoknak, valameddig az isteni tiszteletet, az egyházi szolgálakat, és a' királyi méltóságot előbbi állapotokba visszra nem tejtenditek, addig lehetetlen nekünk veletek egygyességre menni 's a' t.*

Addig 's addig iparkodott *Lecointre*, hogy *Barrere*, *Billaud*, *Vareennes*, és *Collot d' Herbois*, néhai *Roberspiere* czimborásai ellen is az a' decretom hozatott, hogy a' közjóra ügyelő commissió által vizsgáltsassanak meg előbbi tselekedeteik. — Kétség kívül ők is nem sokára *Carriere* pajtások után fognak e' világnak kietlen pusztájából ki bújdosni, noha ők erőssen biztattyák magokat, hogy nem ők, hanem az ő ellenségeik fognak szégyenbe esni.

Egy valaki illy elmés epitáfiumot írt *Roberspiere* nek:

*Honne te citoyen, ne pleure point mon sort;
Si je vivois, tu serois mort.*

* az az:

*Jó polgár ne szánd sorsomat, mert ha én él-
nek, te meg halnál.*

A' köz Jóra ügyelő Commissió, levelet irván a' Fr. respublika Helvetiában lévő követjének *Barthelemynek*, meg hamisíttya azon költött hírt, melly szerént azzal ditsekedtenek az ott tartózkodó Fr. emigránsok, hogy ők rövid idő múlván visszra fognak hazájokba térni, és ez által nem kevés nyughatatlanságot okoztak a' Helvecziá-

val határos osztályokban. Egyfeszersmind azt biz-
 za a' fent nevezett követre, mondja meg a' Can-
 tonoknak, hogy a' Frantzia nemzet ennekutána
 is úgy fogja a' honnyaikból kiköltözött Frantziá-
 kat tekinteni, mint valóságos haza árulókat, és
 soha meg nem szünik őket érdemek szerént üdöz-
 ni. — Erre való nézve kéri a' Helveczia Can-
 tonokat, hogy őket üzze ki magok kebeleből.

Magyar Ország.

Ungvárt Jan. 8 ik napján 1795. Tágas mezőm
 lehetne nekem (így ír hozzám egy nevettlen bard-
 rom) akár Ungvárról, akár az itten lakó Oroz
 püspökségről, akár az itten történt magános,
 vagy közönséges dolgokról írom; de ezeket fél-
 re tévén, az Ungvári oskolai ifjúságnak nevelé-
 sét, úgymint azon fundamentomet veszem elő,
 mellyen mint különös, mint közönséges bölög-
 sága, vagy bölögtalansága épülhet az emberi
 társaságnak. — Azt mondom tehát, de csak igen
 rövideden, hogy, ha mindenütt olly nevelésre,
 és olly nevelőkre találna az ifjúság, a' millyen
 (a' mennyiben nekem tapasztalnom már régtől
 fogva lehetett, és ki ki rövid idő alatt is tapasz-
 talhattya.) *Ungvárt* vagyon: valóban koránt sem
 kéntelenítettnek az ifjúságról annyi, és olly szo-
 morú híreket hallani. — Nem alkalmatlanodik
 itten a' deak házi gazdájának, szomszédjának,
 ennek vagy amannak, itt vagy amott, nappal
 vagy éjjel, szóval vagy tselekedettel; nem fente-
 reg ott, a' hol dolga nintsen, vagy nem illik,
 vagy meg van tiltva, nem dobzódik, nem garáz-
 dálkodik, hanem az iskolában maga előmenete-
 lét, és jövődöbéli hasznát, a' temp'omban pe-
 dig Istene ditsősségét, és lelke idvességét keresi,
 tökéletes példát adván a' jelenvalóknak. — De
 nem is tsuda, mivel előjárói, kiváltképen pedig
 nagy érdemű directorok *Fekete Imre* úr, egész
 ügyekezettel, tsupán a' reájok bízott ifjúságnak
 javán munkálkodnak. Ez a' fáradszhatatlan férfiu,

és természet szülte director, t. i. *Fekete Imre* úr soha el nem szunyad kötelességeinek tökéletes végbe vitelében: jön, megy, vigyáz szüntelen, tudakozódik, pirongat, ditsér, ösztönöz — majd mindennapi az iskolában, számat vesz mindenekről, inti a' tévelygőket úton, útfélen, 's a' t. És így se a' jók, se a' rosszak szemeit, vagy füleit el nem kerülhetik, hanem érdemlett jutalmát nálla ki ki fel talállya. — Nem emlékezem egyéb különös tselekedeteiről, mivel ezekkel hoszszas is vólnék, és a' mennyiben ezen érdemes urat esmérem, tetés ditséreteivel ötöt meg is pirítanám. — Azt mindazonáltal el nem halgathatom, hogy ő általa ment a' végbe, hogy a' múlt Májusban, vele egygyűlt az Ungvári Tanítók, mintegy 130 forintokat adtanak felséges Urunknak ezen jelenvaló hadakozás folytatására. — Minapában pedig, midőn az Ungvári Zsidó iskolát újolag helyre állította, rövid ugyan, de a' mennyi szava, annyi gyökeres fundamentomú beszédet mondott a' jó nevelésről, a' számos, és külömbféle rendű halgatóknak bámúlására, német nyelven. Méltó vólna ezt is közönségessé tenni, ha keze közzül ki lehetne tsafarni. — De, a' mint meg ígérém, nem szóllok több ditséretes tetteiről, tsak azt mondom még: épen nem tsuda, hogy a' kiktől ki telhetik, távolabbról is, ezen szemes gondviselés alá küdik fiaikat. — Van is annyi deák *Ungvárt*, hogy nem tudom férnek é, és miképen férhetnek iskolájokban. — Ezekre való nézve, eggy általlyában méltó dolog, hogy ezen nagy érdemű Director Úr is helyet talállyon az Úr Kurirjában.

Mivelhogy Erd. Olvasóim közt számosan találtnak olyanok, a' kik az ifjúságnak nevelésében és oktatásában foglalatoskodnak, méltónak ítéltem azon szép és hasznos rendelést ide bé iktatni, a' melyet a' Westfáliai kerületben, nevezetesen a' *Schaumburgi* Grófságban, a' *Bückeburgi* iskolának meg jobbítása véget a' múlt éltendőben ki adott *Gróf Lippe*, a' mely

mind a' Tanítókra, mind az iskolai előjárókra nézve sok szép igasságokat foglal magában: Mivel, *úgymond*, igen kevesen mennek a' nagyobb iskolákba azok közzül, a' kik ezen mi iskolánkban tanulnak, természetesen két főbb részre osztattatik fel ezen iskolánk, u. m. a' polgári és tudós iskolára. Mennél inkább kívánnyuk, hogy mind a' két rendbéli tanulókra elegendő gond viseltessen, annál inkább fogunk ennekutánna azon igyekezni, hogy az egyik rész a' másiknak kedvéért leg kisebbet se tanullyon, a' mi nékie jövődöben hasznára nintsen, de semmit is el ne mellözzön, a' melly jövődöbéli állapottyára nézve szükségesképen meg kívántatik. — A' jövődöbéli polgártól azt kívánnyuk, hogy nékie, az olvasásban, írásban, számvetésben, és a' vallásnak gyökeres ágazataiban leendő oktatáson kívül, a' természeti históriából, geografiából, históriából, a' természeti tudományból, és más tudományokból is azok a' dolgok, a' mellyeknek a' polgári életben nagy bé folyások, és különös hasznok vagyon, tanitassanak; kiváltképen pedig, hogy ő tulajdon nemzeti nyelvével elegendőképen meg esmérkedjen, és ne csak a' könyveknek olvasására és értésére oktattasson, hanem arra is, miképen kellyen nékie, mind beszédjében, mind írásában, gondolatjait rövideden, értelmesen, és világosan ki fejezni; egy szóval, hogy meg tanullya, miként lehessen minden tudni való dolgokról igaz és világos esméretet szerezni. “

„Az iskolai tanítóknak választatásában ennekutánna kettős tekintet fog lenni, t. i. hogy ok ne csak az iskolai tanítóknak szükséges tudományokkal bírjanak, hanem egyszersemind értse azt a' mesterséget is, miként kellyen nékie az ifjúságnak tanításában magok tudományával használni. “

„Es mivel az erköltsöknek formálása a' mi iskoláinknak leg főbb célja, tehát arra kellenik kiváltképen való módon vigyázni, hogy a' jövő-

dőbéli iskolai tanító valóságos követő példa legyen maga jó erköltsi viseletében.,,

„Nem azért rendellyük ezeket, hogy ezek által az iskoláknak mind nagyobb nagyobb tökéletességre való vitelét meg akarnánk akadályoztatni, sőt inkább azt akarjuk, hogy a' kik iskoláinknak meg jobbítatásokra valami jót mivelhetnek, alkalmatosságot nyerjenek, hasznos igyekezeteknek és találmányoknak meg kettőztetett buzgósággal leendő végbe vitelére.

Elgyes Tudósítások.

Kosciusko Lengyel Generalissimus Moskau városán éjjel keresztül utazván, mindeneknek szemeit magára fordította. — Onnan Petersburgba fog vitetni, a' hol, mint Státus fogoly, az oda való várba zárattatik. Úgy hallatik, hogy az Amerikai szabad Státusok *Lafayette* Fr. Generáért a' Fels. Császárnál, *Kosciuskóért* pedig az Orosz Császárnénál esedeztek. — A' Konstantinápolyi Divánban nem régiben nagy változások történtek, a' *Kihaja Basa*, a' *Tefterdár* (ezeknek tisztségek meg van az Osmanográfiában magyaráztatva) meg fosztattak hivatalyoktól, még pedig, a' mint mondatik azért, hogy ők szüntelen a' békességet javasolták, és nem akartak a' Kápután Basa pártjára allani, a' ki a' N: Vezérrel együtt a' háború indításra ösztönözi a' Török Császárt. — Gróf *Suwarow*: Orosz Feldmarsált a' fekete Sas tzimmerü vitézi rendel ajándékozta meg a' Fels. Prussiai király, egy igen szép levelet ragasztván a' mellé. (A' fekete sas tzimmerü vitézi rend leg első a' Prussiai birodalomban, és narants színű szeles pántlikán hordja azt miud maga a' király, mind a' több vitézek, nyakaikban, — Az ezen tzimert meg vivő Prussus tisztnak, *Tilly* fő Strázsamesternek 200 aranyat ajándékozott *Suwarow* Feldmarsál.

Tegnap dél után igen pompás 'szánkázást' adott itten az Orosz követ *Rozumovsky* Gróf, a' melly dél után két órától fogva estéig 7 óráig tartott. Fő vendégeit gazdságon meg vendéglette a' Cs. szigei kertben. Az ottan este vizitza tért uraság, fegő szövétnek mellett meg járta a' városnak fő útzeit, végtére bé ment a' Cs. várba, mellynek tágas piatzán, O Felségeknek kedvéért, a' kik szobáiknak ablakaikon néztek a' szánkázó Uraságo, egynéhány fordulást tett, a' melly igen gyönyörködtette a' nézőknek szeméiket.

El adni való Bibliothéka.

Pesten, egy küönös szorgalmatossággal össze gyűjtogetett, mindensféle tudományokban német, deák, Frantzia, Olasz, és más nyelveken is lévő, mintegy két ezer, és egynéhány száz darab könyvből álló *Bibliotheca* a' Censurán keresztül menvén, jövő Februáriusnak 9 ik napján, a' Hatvani kapun kívül, a' Római király nevével viselő vendégfogadóban, a' 608 ik szám alatt, közönséges licitárióra fog botsattani. A' kinek kedve lejénd könyv vásárlásra, és előre akarja ezen el adattandó könyveket es mérni, *Titt. Dálnoki Nagy Gábor*, és *Kováts Mihály* Prokátor Uraknál, *Weigand* és *Kilián* könyvárosoknál nem küömben, a' fent nevezett Vendég fogadóban meg kaphattya annak ki nyomtatott catalogusát.